

4º Denique *ex speciali delegatione*. Interdum enim Pontifices quasdam dispensandi facultates Episcopis conferunt. De quibus nihil attinet dicere, nisi quod earum limites praetergredi nunquam licet.

Exstant autem duae quaestiones valde graves, quarum prima est, utrum *in dubio* Episcopo liceat dispensare. Plurimi Doctores affirmant tum ex natura reservationis, quae odiosa est, adeoque restringenda, tum ex natura jurisdictionis Episcopalis, cui in rebus dubiis favendum est, tum denique ex utilitate fidelium, queis onus Apostolicam Sedem adeundi imponendum non est, nisi certis de causis et exploratis. Haec tamen argumenta aliquibus videntur non satis firma, ob eam praesertim causam, quia destituntur omni auctoritate canonum; namque, ut ait Sanchez de matrim. lib. 8 disp. 6 num. 8: « nullibi invenio posse Episcopum vere dispensare in hoc dubio. » Et Franciscus Henus tract. de legib. dist. 3 q 15 art. 4 conclus. 4: « Concessionem dispensandi, » ait, « habent Episcopi respectu legum Pontificiarum secundum aliquos in dubiis, an casus egeat dispensatione. Sed crediderim recurrendum esse ad Sedem Apostolicam, quia in dubiis par tutior est tenenda. » Idque pro certo habendum videtur, dum agitur de Sacramentis ex propositione ab Innocentio III damnata: « Licet sequi opinionem probabilem de valore Sacramenti, relicta tutiore. » Nihilominus tamen S. Alphonsus de Ligorio in sua Theologia Morali, lib. 1 appen. 2 cap. 3 de privilegiis Episcoporum, ita scribit: « In impedimentis dirimentibus solus Pontifex potest dispensare. Quod si impedimentum esset dubium, communissima est sententia posse etiam Episcopum dispensare... et quamvis Sanchez, in tractatu de matrimonio lib. 8 disp. 6 num. 8 id neget, tamen in decalogo lib. 4 cap. 40 num. 26 videtur se retractasse; ibi

enim ait tanquam ex regula generali: « Cum dispensationis conservatio sit odiosa, est restringenda ad casus certos; dubii enim non comprehenduntur sub reservatione. »

Altera quaestio est, num Episcopus possit aliquem lege solvere, quando conditor canonis eam sibi facultatem non reservavit. Plerique omnes Doctores perneggant, ideo quod « dispensationes, » ut aiunt, « non sunt ex iis quae competunt, si non prohibeantur, sed ex iis quae non competit, nisi concedantur. » Id confirmant ex cap. DILECTUS de tempor. ordin. ubi expresse decretum est: « Cum illi (Episcopo) hujusmodi dispensatio minime sit permissa, ipsi obtemperare non debuit in hac parte. » Praeterea, ut bene animadvertis Fagnanus in cap. NIMIS de fil. presbyt.: « Mos sacrorum canonum et Conciliorum est fere ubique simpliciter praecipere aut prohibere quid faciendum sit, vel non faciendum; raro autem descendunt ad prohibitionem dispensationis. Unde si liceret Episcopis dispensare, quotiescumque dispensatio in specie non prohibetur, consequenter esset in eorum facultate totum jus commune et Concilia universalia subvertere in singulis casibus dispensando, quod est erroneum asserere. » In hanc sententiam sic recte ratiocinatur P. Engel de min. et obed.: « Frusta canones expresse illam facultatem dispensandi in certis casibus concederent, si alias de jure Episcopo competeteret. »

Solent aliqui objicere caput NUPER de sent. excomm. ubi legitur: « Quia tamen conditor canonis ejus absolutionem sibi specialiter non retinuit, eo ipso concessisse videtur facultatem aliis relaxandi. » Respondet autem in eo canone non de legibus relaxandis, sed de absolutionibus a censuris et peccatis disceptari; quae duo maxime differunt. Absolutione enim a peccatis et censuris non derogatur legi; dispensatione

vero lex vulneratur, sive ut ait Suarez de legibus lib. 6 cap. 44 : « Absolutio non est contra aut praeter legem superioris, sed secundum illam; dispensatio autem derogat legi. » Praeclare Thomassinus part. I lib. 2 cap. 13 : « Eo, » inquit, « fundamento nititur ea Canonistarum distinctio, quando docent eo differre dispensationes ab absolutionibus, quod dispensare non possint Episcopi, nisi ubi eis expresse in jure potestas conceditur; at absolvere a quibuscumque possint criminibus, nisi ubi expresse Pontifici Summo reservata fuerit. Quippe Ordo episcopal plenissimam complexitur potestatem remittendorum peccatorum, non relaxandarum legum. »

§ 55.

DE JURE ADMINISTRANDI.

Quintum denique jus Episcorum in administrando versatur. Administrare est spiritualem curam suarum oviū generare, resque ad Dei cultum et pietatis opera pertinentes disponere, diligenterque curare. 1º Ecclesiæ et Beneficia erigit, supprimit, servatis canonum regulis; 2º Ecclesiæ parochiales, Praebendas, et Beneficia omnia suae Dioecesis confert, nisi fuerint reservata, vel effecta; 3º Deligit eos, qui clericali militiae adscribi, et ordinibus initiari postulant; 4º Munera et officia ecclesiastica iis defert, quos idoneos compertit; 5º In rectam administrationem bonorum etiam temporalium ad Ecclesiæ et Loca Pia pertinentium incumbit; 6º Piarum voluntatum executionem curat; quin imo, ex Tridentino concilio sess. 22 cap. 8 de reform., « Episcopi etiam tanquam Apostolicae Sedis Delegati in casibus a jure

concessis (quando nempe executores a pio fundatore designati in suo munere fungendo segnes negligentesque fuerint) omnium piarum dispositionum, tam in ultima voluntate, quam inter vivos sunt executores; » 7º Denique Episcopis potestas est ea omnia curandi et agendi quae ad rectam suae Dioecesis administrationem pertinent.

Antequam huic capiti finem faciamus, non abs re visum est de potestate Episcoporum ea notare, quae sequuntur. Theologi et Canonistæ disputant, utrum potestas jurisdictionis *immediate* a Deo ipso, an potius a Romano Pontifice Episcopis conferatur? « De qua re, » ait Zallinger jur. eccl. publ. § 363, « animadverte primo: omnis sacra et ecclesiastica potestas remote ac primo est a Deo tanquam gratiae collatore. Secundo: potestas Ordinis tam in Episcopis, quam Presbyteris certe a Deo est proxime et immediate, a quo positis signis sacramentalibus consecrationis vel ordinationis, et character imprimitur, et potestas confertur, quae dein nullius hominis arbitrio auferri, imminui, amplificari potest. Tertio: potestas Pontificiae ac summae jurisdictionis certe immediate et proxime a Deo est; cum enim Electores Papæ jurisdictionem non contineant, eam a se in Subjectum quod eligunt, derivare non possunt. Nihil igitur agunt, nisi ut personam designent, cui Christus potestatem a se institutam secundum promissionem suam dein conferat. Singulari hoc exemplo abutendum non est ad quaevis alia genera collatae et acceptae potestatis. Ut enim Episcopus in Presbyteros jurisdictionem pro foro interno, vel etiam externo derivat; sic non repugnat, ut Pontifex, in quo est plenitudo sacrae potestatis, ejus partem illos transmittat, qui in partem sollicitudinis vocari solent. »

Multa dici possent in utramque sententiam, verum ad id,

quo spectamus, non est necesse; nobis in animo est tirones praemonere, ne in errorem indicatur, eo quod aliqui Canonistae in ea quaestione pertractanda ita versantur, ut aut Episcoporum, aut Pontificis, et hujus maxime potestatem deprimant. Cavendum itaque ab iis est, qui censem potestatem Episcoporum sic a Pontifice impetriri, perinde ac si Episcopi ministri, aut vicarii Romani Pontificis essent; itemque ab iis, qui arbitrantur eam potestatem immediate a Deo ita conferri, ut Episcopos constituant veluti *Corregentes Ecclesiae*, vel *Optimates*. Nemini igitur plus tribuendum, quam veritas ipsa concedat, ideoque in alterutra sententia semper ob oculos habendum est, Episcopos esse veros Pastores Rectoresque suarum ovium, sed tamen ipsorum potestatem intra fines Dioecesum contineri, et Summo Pontifici obnoxiam esse.

Disputant etiam, quae sit ecclesiastici regiminis forma, an democratica, an aristocratica, an vero monarchica?

Jam vero non est democratica; hic turpissimus fuit error Richerii, qui docuit potestatem ecclesiasticam christiano populo, sive toti Ecclesiae corpori datam esse, quem errorem superiori lib. 2 § 13, refutavimus, nec proinde necesse est in hujus argumenti tractatione iterum versari. Bellarminus quidem controvers. lib. 1 de Rom. Pont. cap. 3 ait, in forma regiminis ecclesiastici, « suum quendam in ea locum habere democratiam, cum nemo sit ex omni christiana multitudine, qui ad Episcopatum vocari non possit, si tamen dignus eo munere judicetur. » Verum, ut observat Zallinger jur. eccl. publ. § 362, « huic quidem assertioni quoad rem nemo catholicorum facile refragabitur; quoad loquendi modum, qui secundum receptas de Imperii forma notiones disserit, aegre quisquam assentietur. Nam distinguenda est forma reipublicae a regiminis seu gubernationis modo. Si quis Rex regni

sui officia et dignitates ex aequo distribuat pro meritis ac virtute cuiusque, nulla nobilitatis habita ratione, non ob id ejus regnum formam democraticam induit; quae quidem forma ex solo subjecto potestatis summae determinatur. »

Neque forma regiminis ecclesiastici est *aristocratica*; huic enim maxime repugnat Primatus honoris et jurisdictionis divinitus institutus, quo unus Romanus Pontifex S. Petri Successor universae Ecclesiae praeest. Igitur qui meram aristocratiā in Ecclesiam inducunt, catholicum dogma Primatus omnino destruunt: quapropter facultas theologica Lovanensis propositionem M. Antonii de Dominis lib. 1 de rep. eccl. num. 12, in qua asserebat, « Ecclesiam Spiritu Christi instructam, et in singulis Ecclesiis voluisse monarchiam, et in se totam aristocratiā, ut altera alterius vitia corrigeret, » hac gravissima censura notavit: « Propositio haeretica et schismatica quatenus asserit regimen universalis Ecclesiae esse aristocraticum. »

Cum igitur regimen ecclesiasticum non sit neque democraticum, neque aristocraticum, consequens est, illud esse *monarchicum*. Quoniam vero Episcopi sunt veri Pastores suarum ovium, et in Conciliis generalibus veri judices, hinc communior sententia est regimen ecclesiasticum, illud quidem monarchicum esse, aliqua tamen aristocratiae specie temperatum. In quam sententiam cl. Zallinger jur. eccl. publ. § 362 ita praecclare animadvertisit: « Temperamentum istud aristocraticum non tale intelligi debet, quale in Statibus profanis esse solet, quorum forma mixta ex divisione jurium summi imperii ita oritur, ut quod in uno subjecto inest jus, non idem in altero insit, neque ab altero pendeat. Discremen facit singularis unitas, atque unitatis conservandae obligatio, quam Christus suaे Ecclesiae propriam fecit.

Nam primo ipsa potestas Episcoporum quae temperamentum illud aristocraticum efficit, perpetuo et ex natura sua alligata est ad centrum unitatis, ac supremam potestatem Vicarii Christi, eidemque subordinata, ut proinde haec mixtio aristocratica non absoluta, sed limitata sit. Secundo quidquid juris competit Episcopis, id eminentे quadam ratione inest in Primate Ecclesiae, ac Summo Vicario Christi. Haec, ni fallor, de aliis formis profanis ex monarchia et aristocratis mixti asseri haud possunt. »

LIBER III.

DE PERSONIS ET REBUS ECCLESIASTICAE POTESTATI SUBJECTIS.

Quae personae, quaeque res Ecclesiasticae potestati obnoxiae sint, hoc tertio et postremo Institutionum nostrarum libro dicturi sumus. Doctores facile consentiunt, tum christianos omnes, tum eas res, quae ad Dei cultum et animarum salutem pertinent, potestati Ecclesiae obnoxias esse. Verum in hujus potestatis usu nihil ferme agere Ecclesia potest, quin obtrectatores et hostes inveniat: hi siquidem imperio civili ita favent, ut illud contra fas jusque quocumque intrudere conentur. Quapropter de ecclesiastica potestate, quid scilicet sive in personas sive in res Ecclesia possit, disserere aggredimur. Quo in negotio sane difficulti danda est opera, ut probatas Doctorum sententias, praesertim vero Traditionem et Sacram Scripturam magistrum ducemque sequamur.